

הַלְכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה

יֵשׁ בְּכָלֶלֶן עֶשֶׂר מִצְוֹת: שֵׁשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְאַרְבַּע מִצְוֹת לֹא־תַעֲשֶׂה, וְזֶהוּ פֶרֶטְן:

- (א) לִידַע שְׂיֵשׁ שֵׁם אֱלֹהִים.
- (ב) שְׁלֹא יַעֲלֶה בְּמַחְשָׁבָה שְׂיֵשׁ שֵׁם אֱלֹהִים אַחַר זִוְלָתִי ה'.
- (ג) לִיַּחַדּוּ.
- (ד) לְאַהֲבֹו.
- (ה) לִירְאָה מִמֶּנּוּ.
- (ו) לְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ.
- (ז) שְׁלֹא לְחַלֵּל שְׁמוֹ.
- (ח) שְׁלֹא לְאַבֵּד דְּבָרִים שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם.
- (ט) לְשִׁמְעַ מִן הַנְּבִיא הַמְדַבֵּר בְּשְׁמוֹ.
- (י) שְׁלֹא לְנַסּוֹתוֹ.

וּבְאוֹר כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה בְּפָרְקִים אֵלֶּה:

פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א יסוד היסודות ועמוד החכמות — לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא.

ובל הנמצאים, משמים וארץ ומה שביניהם, לא נמצאו אלא מאמתת המצאו.

ב ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי — אין דבר אחר יכול להמצאות.

ג ואם יעלה על הדעת, שאין כל הנמצאים מלבדו מצויים — הוא לבדו יהיה מצוי, ולא יבטל הוא לבטולם;

שכל הנמצאים צריכין לו, והוא, ברוך הוא, אינו צריך להם ולא לאחד מהם,

לפיכך אין אמתתו באמתת אחד מהם.

ד הוא שהנביא אומר: "וה' אלהים אמת" — הוא לבדו האמת, ואין לאחר אמת באמתתו.

והוא שהתורה אומרת: "אין עוד מלבדו", כלומר: אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו.

ה המצוי הזה הוא אלהי העולם, אדון כל הארץ. והוא המנהיג הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלית, בכח שאין לו הפסק; שהגלגל סובב תמיד, ואי אפשר שיסב בלא מסבב; והוא, ברוך הוא, המסבב אותו בלא יד ובלא גוף.

ו וידיעת דבר זה — מצות עשה, שנאמר: "אנכי ה' אלהיך".

וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר חוץ מזה, עובר בלא-תעשה, שנאמר: "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", וכופר בעקר, שזהו העקר הגדול שהכל תלוי בו.

ז אלוה זה אחד הוא ואינו שנים, ולא יתר על שנים, אלא אחד. שאין פירושו אחד מן האחדים הנמצאים בעולם; לא אחד כמין שהוא כולל אחדים הרבה, ולא אחד כגוף, שהוא נחלק למחלקות ולקצוות; אלא יחוד, שאין יחוד אחר כמותו בעולם.

אלו היו אלהות הרבה, היו גופין וגויות, מפני שאין הנמנים השוין במציאותן נפרדין זה מזה, אלא במארעין שיארעו בגופות והגויות.

ואלו הִיָּה הַיּוֹצֵר גּוֹף וְגוּיָה, הִיָּה לוֹ קֶץ וְתַכְלִית, שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לִהְיוֹת גּוֹף
שְׂאִין לוֹ קֶץ;

וְכָל שֵׁשׁ לְגוּפוֹ קֶץ וְתַכְלִית, יֵשׁ לְכַחוֹ קֶץ וְסוּף.
וְאַלְהֵינוּ, בְּרוּךְ שְׁמוֹ, הוֹאִיל וְכַחוֹ אֵין לוֹ קֶץ וְאֵינוּ פּוֹסֵק, שְׁהָרִי הַגְּלָגַל סוֹבֵב
תָּמִיד — אֵין פָּחוּ כַח גּוֹף;

וְהוֹאִיל וְאֵינוּ גּוֹף, לֹא יֵאָרְעוּ לוֹ מֵאַרְעוֹת הַגּוֹפּוֹת כְּדֵי שִׁיְהֶא נַחֲלֵק וְנִפְרָד
מֵאַחֵר.

לְפִיכֶן אֵי אֶפְשֵׁר שִׁיְהִיָּה אֵלָא אֶחָד.

וַיִּדְעַת דְּבַר זֶה — מִצּוֹת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד".

ח הָרִי מִפְּרֶשׁ בַּתּוֹרָה וּבִנְבִיאִים, שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא גּוֹף וְגוּיָה,
שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשִׁמִּים מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת",

וְהַגּוֹף לֹא יִהְיֶה בְּשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת;

וְנֶאֱמַר: "כִּי לֹא רְאִיתָם כָּל תְּמוּנָה".

וְנֶאֱמַר: "וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאֲשׁוּה";

וְאֵלוֹ הִיָּה גּוֹף, הִיָּה דוּמָה לְשֶׁאֵר גּוֹפִים.

ט אִם-כֵּן, מֵהוּ זֶה שְׂכָתוֹב בַּתּוֹרָה: "וְתַחַת רַגְלֵיו"; "כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע
אֱלֹהִים"; "יַד ה'"; "עֵינֵי ה'"; "אָזְנֵי ה'", וְכִיּוֹצֵא בְּדִבְרֵים הָאֵלוֹ?
הַכֹּל לְפִי דַעְתָּן שֶׁל בְּנֵי-אָדָם הוּא, שְׂאִינָן מְכִירִין אֵלָא הַגּוֹפּוֹת, וְדִבְרָה תּוֹרָה
כְּלִשׁוֹן בְּנֵי-אָדָם.

וְהַכֹּל כְּנוּיִים הֵן, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם שְׁנוֹתַי בְּרֶק חֲרָבִי" — וְכִי חֲרַב יֵשׁ-לוֹ,
וּבְחֲרַב הוּא הוֹרֵג?! אֵלָא מְשַׁל, וְהַכֹּל מְשַׁל.

רְאִיָּה לְדָבָר — שֶׁנֶּבִיא אֶחָד אָמַר: "לְבוּשָׁה כְּתֹלַג תִּהְיֶה", וְאֶחָד רָאָהוּ חֲמוּן
בְּגָדִים מְבֻצָּרָה;

מֹשֶׁה רִבְּנוֹ עֲצָמוֹ רָאָהוּ עַל הַיָּם כְּגִבּוֹר עוֹשֶׂה מְלַחְמָה, וּבִסְיָנִי — כְּשִׁלְיָח-
צְבוּר עֶטוּף.

לֹמַר, שְׂאִין לוֹ דְמוּת וְצוּרָה, אֵלָא הַכֹּל בְּמִרְאֵה הַנְּבוּאָה וּבְמַחְזָה.
וְאַמְתַּת הַדְּבָר אֵין דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם מִבֵּין, וְלֹא יִכּוּלָה לְהַשִּׁיגוֹ וּלְחַקְרוֹ.
וְזֶה שְׂאֵמַר הַכְּתוּב: "הַחֲקֵר אֱלֹהִים תִּמְצָא, אִם עַד תַּכְלִית שְׂדֵי תִמְצָא".

י מֵהוּ זֶה שֶׁבִקֵּשׁ מֹשֶׁה רִבְּנוֹ לְהַשִּׁיג כְּשֶׁאֱמַר: "הֲרֹאנִי נָא אֵת כְּבֹדְךָ"? —
בִּקֵּשׁ לִידַע אֲמַתַּת הַמְּצָאוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד שִׁיְהִיָּה יְדוּעַ בְּלִבּוֹ
כְּמוֹ יְדִיעַת אֶחָד מִן הָאֲנָשִׁים, שֶׁרָאָה פְּנֵיו וְנַחֲקָה צוּרְתּוֹ בְּלִבּוֹ, שֶׁנִּמְצָא
אוֹתוֹ הָאִישׁ נִפְרָד בְּדַעְתּוֹ מִשְׂאֵר הָאֲנָשִׁים.

כָּךְ בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה רִבְּנוֹ לִהְיוֹת מְצִיאוֹת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִפְרָדַת בְּלִבּוֹ מִשְׂאֵר
הַנְּמַצָּאִים, עַד שִׁיְדַע אֲמַתַּת הַמְּצָאוֹ כְּאֲשֶׁר הִיא.

וְהַשִּׁיבוֹ, בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין כַּח בְּדַעַת הָאָדָם הַחִי, שֶׁהוּא מְחַבֵּר מִגּוֹף וְנַפֶּשׁ,
לְהַשִּׁיג אֲמַתַּת דְּבַר זֶה עַל בְּרִיו.

והודיעו, ברוך הוא, מה שלא ידע אדם לפניו ולא ידע לאחריו, עד שהשיג מאמתת המצאו דבר, שנפרד הקדוש-ברוך-הוא בדעתו משאר הנמצאים, כמו שיפרד אחד מן האנשים שראה אחריו והשיג כל גופו ומלבושו בדעתו משאר גופי האנשים. ועל דבר זה רמז הכתוב ואמר: "וראית את אחרי, ופני לא יראו".

יא וכיון שנתברר שאינו גוף וגויה, יתברר שלא יארע לו אחד ממארעות הגופות —

לא חבור ולא פרוד,
לא מקום ולא מדה,
לא עליה ולא ירידה,
ולא זמין ולא שמאל,
ולא פנים ולא אחור,
ולא ישיבה ולא עמידה;

ואינו מצוי בזמן עד שיהיה לו ראשית ואחרית ומנין שנים;
ואינו משתנה, שאין לו דבר שיגרם לו שנוי;
ואין לו, לא מות ולא חיים, כחיי הגוף החי;
ולא סכלות ולא חכמה, כחכמת האיש החכם;
לא שנה ולא הקיצה,
ולא כעס ולא שחוק,
ולא שמחה ולא עצבות,
ולא שתיקה ולא דבור כדבור בני-אדם.
וכך אמרו חכמים: אין למעלה, לא ישיבה ולא עמידה, ולא ערף ולא עפוי.

יב והואיל והדבר כן הוא — כל הדברים הללו וכיוצא בהן, שנאמרו בתורה ובדברי נביאים, הכל משל ומליצה הן;
כמו שנאמר: "יושב בשמים ישחק", "כעסוני בהבליהם", "כאשר שש ה'",
וכיוצא בהן;
על הכל אמרו חכמים: דברה תורה כלשון בני-אדם.
וכן הוא אומר: "האתי הם מכעסים", הרי הוא אומר: "אני ה' לא שניתתי",
ואלו היה פעמים כועס ופעמים שמח, היה משתנה.
וכל הדברים האלו אינן מצויין אלא לגופים האפלים, השפלים, שכני בתי חמר, אשר בעפר יסודם.
אבל הוא, ברוך הוא, יתברך ויתרומם על כל זה.

פֶּרֶק שֵׁנִי

א האל הנכבד והנורא הזה, מצוה לאהבו וליראה אותו, שנאמר: "ואהבת את ה' אלהיך", ונאמר: את ה' אלהיך תירא".

ב והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים, הגדולים, ויראה מהן חקמתו, שאין לה ערך ולא קץ — מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאווה תאוה גדולה לידע השם הגדול. כמו שאמר דוד: "צמאה נפשי לאלהים לאל חי". וכשמחשב בדברים האלו עצמן, מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד, ויודע

שהוא ברירה קטנה, שפלה, אפלה, עומדת בדת קלה, מעוטה, לפני תמים דעות,

כמו שאמר דוד: "כי אראה שמיה מעשה אצבעתיך — מה אנוש כי תזכרנו".

ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים, כדי שיהיו פתח למבין לאהב את השם; כמו שאמרו חכמים בענין אהבה, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם.

ג כל מה שברא הקדוש-ברוך-הוא בעולמו נחלק לשלשה חלקים: מהן ברואים, שהן מחברים מגלם וצורה, והם היום ונפסדים תמיד, כמו גופות האדם והבהמה והצמחים והמתכות.

ומהן ברואים, שהן מחברים מגלם וצורה, אבל אינן משתנין מגוף לגוף ומצורה לצורה כמו הראשונים, אלא צורתן קבועה לעולם בגלמם ואינן משתנין כמו אלו,

והם הגלגלים והכוכבים שבהן. ואין גלמם כשאר גלמים ולא צורתם כשאר צורות.

ומהן ברואים — צורה בלא גלם כלל, והם המלאכים, שהמלאכים אינם גוף וגייה, אלא צורות נפרדות זו מזו.

ד ומהו זה שהנביאים אומרים, שראו המלאך אש ובעל כנפים?
הכל במראה הנבואה ודרך חידה,
לומר שאינו גוף, ואינו כבד בגופות הכבדים;
כמו שנאמר: "כי ה' אלהיך אש אכלה הוא", ואינו אש, אלא משל;
וכמו שנאמר: "עשה מלאכיו רוחות".

ה ובמה יפרדו הצורות זו מזו, ויהי אינן גופין?
לפי שאינן שוין במציאותן, אלא כל אחד מהן למטה ממעלתו של חברו,
והוא מצוי מכחו, זה למעלה מזה, והכל נמצאים מכחו של הקדוש-ברוך-
הוא וטובו.
וזהו שרמז שלמה בחכמתו ואמר: "כי גבה מעל גבה שמר".
ו זה שאמרנו: 'למטה ממעלתו של חברו', אינה מעלת מקום, כמו אדם
שיושב למעלה מחברו;

א לא כמו שאמרין בשני חכמים שאחד גדול מחברו בחכמה, שהוא
למעלה ממעלתו של זה;
וכמו שאומרים בעלה, שהיא למעלה מן העלול.

ז שנוי שמות המלאכים — על שם מעלתם הוא.
ולפיכך נקראים 'חיות הקדש', והם למעלה מן הכל,
ואופנים ואראלים וחשמלים ושרפים ומלאכים ואלהים ובני אלהים
וכרובים ואישים —
כל אלו עשרה השמות שנקראו בהן המלאכים, על שם עשר מעלות שלהן
הן.

ומעלה שאין למעלה ממנה, אלא מעלת האל ברוך הוא, היא מעלת הצורה
שנקראת חיות;
לפיכך נאמר בנבואה, שהן תחת פסא הכבוד.
ומעלה עשירית היא מעלת הצורה שנקראת 'אישים', והם המלאכים
המדברים עם הנביאים ונראים להם במראה הנבואה;
לפיכך נקראו אישים, שמעלתם קרובה למעלת דעת בני-אדם.

ח וכל הצורות האלו חיים ומפירין את הבורא ויודעים אותו דעה גדולה
עד למאד —
כל צורה וצורה לפי מעלתה, לא לפי גדלה.

אֶפְלוּ מַעֲלָה הָרְאשׁוֹנָה אֵינָה יְכוּלָה לְהַשִּׁיג אֶמְתַּת הַבּוֹרָא כְּמוֹ שֶׁהוּא, אֲלָא
דַּעְתָּה קְצָרָה לְהַשִּׁיג וְלִידַע; אֲבָל מִשְׁגָּת וַיִּדְעַת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁמִּשְׁגָּת וַיִּדְעַת
צוּרָה שְׁלֵמֶטָה מִמֶּנָּה.

וְכֵן כָּל מַעֲלָה וּמַעֲלָה, עַד מַעֲלָה עֲשִׂירִית, גַּם הִיא יוֹדַעַת הַבּוֹרָא דַּעָה, שְׂאִין
כַּח בְּנֵי הָאָדָם הַמְּחַבְּרִים מַגְלָם וְצוּרָה יְכוּל לְהַשִּׁיג וְלִידַע כְּמוֹתָה.
וְהַכֹּל אֵינָן יוֹדְעִין הַבּוֹרָא כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹדַע עֲצָמוֹ.

ט כָּל הַנִּמְצָאִים חוּץ מִן הַבּוֹרָא, מִצוּרָה הָרְאשׁוֹנָה עַד יְתוֹשׁ קָטָן שִׁיְהִיָּה
בְּטַבּוֹר הָאָרֶץ — הַכֹּל מִכַּח אֶמְתַּתוֹ נִמְצָאוּ.
וְלִפִּי שֶׁהוּא יוֹדַע עֲצָמוֹ וּמִפִּיר גְּדֻלָּתוֹ וְחַפְּאָרְתוֹ וְאֶמְתַּתוֹ,
הוּא יוֹדַע הַכֹּל, וְאֵין דְּבָר נֶעְלָם מִמֶּנּוּ.

י הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִפִּיר אֶמְתוֹ וַיִּדְעַ אֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא.
וְאֵינּוּ יוֹדַע בְּדַעָה שֶׁהִיא חוּץ מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁאֲנִי יוֹדְעִין;
שְׂאִין אֲנִי וְדַעְתִּנוּ אֶחָד.

אֲבָל הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, הוּא וְדַעְתּוֹ וְחַיּוֹ אֶחָד מִכָּל צַד וּמִכָּל פְּנֵה וּבְכָל דֶּרֶךְ
יְחוּד.

שְׂאֵלְמִלִּי הֲיָה חַי בְּחַיִּים וַיִּדְעַ בְּדַעָה חוּץ מִמֶּנּוּ — הֲיָה שֵׁם אֱלֹהוֹת הַרְבֵּה:
הוּא וְחַיּוֹ וְדַעְתּוֹ; וְאֵין הַדְּבָר כֵּן, אֲלָא אֶחָד מִכָּל צַד וּמִכָּל פְּנֵה וּבְכָל דֶּרֶךְ
יְחוּד.

נִמְצָאָתָ אַתָּה אוֹמֵר: הוּא הַיּוֹדַע, וְהוּא הַיְדוּעַ, וְהוּא הַדַּעָה עֲצָמָה — הַכֹּל
אֶחָד.

וְדָבָר זֶה אֵין כַּח בְּפֵה לְאֹמְרוֹ, וְלֹא כַּאֲזָן לְשִׁמְעוֹ, וְלֹא בְּלֵב הָאָדָם לְהַפִּירוֹ
עַל בְּרִיּוֹ.

וְלִפִּיכֶךָ אוֹמֵר: "חַי פְּרַעָה" וְ"חַי נִפְשֶׁךָ", וְאֵין אוֹמֵר "חַי ה'", אֲלָא "חַי ה'"
— שְׂאִין הַבּוֹרָא וְחַיּוֹ שְׁנַיִם, כְּמוֹ חַיִּי הַגּוֹפִים הַחַיִּים אוֹ חַיִּי הַמְּלֶאכִים.
לִפִּיכֶךָ אֵינּוּ מִפִּיר הַבְּרוּאִים וַיִּדְעֵם מִחַמַּת הַבְּרוּאִים, כְּמוֹ שֶׁאֲנִי יוֹדְעִין
אוֹתָם, אֲלָא מִחַמַּת עֲצָמוֹ יִדְעֵם.

לִפִּיכֶךָ מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹדַע עֲצָמוֹ, יוֹדַע הַכֹּל, שֶׁהַכֹּל נִסְמָךְ לוֹ בְּהוֹיָתוֹ.

יא דְבָרִים אֱלוֹ שְׁאִמְרָנוּ בְּעִנְיָן זֶה בְּשָׁנֵי פְרָקִים אֱלוֹ — כְּמוֹ טָפָה מִן הַיָּם
הֵם מִמָּה שְׁצָרִיף לְבָאָר בְּעִנְיָן זֶה.
וּבְאֹר כָּל הָעֲקָרִים שְׁבִשְׁנֵי פְרָקִים אֱלוֹ, הוּא הַנִּקְרָא 'מַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה'.

יב צִוּוּ חֲכָמִים הָרֵאשׁוֹנִים, שְׁלֹא לְדַרְשׁ בְּדָבָרִים אֱלוֹ אֶלֶּא לְאִישׁ אֶחָד בְּלִבָּד,
וְהוּא שְׂיִהְיֶה חָכֵם וּמְבִין מִדַּעְתּוֹ; וְאַחַר-כֵּן מוֹסְרִין לוֹ רְאִשֵׁי הַפְּרָקִים
וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ שְׁמֵץ מִן הַדָּבָר, וְהוּא מְבִין מִדַּעְתּוֹ וַיֵּדַע סוּף הַדָּבָר וְעָמְקוֹ.

וּדְבָרִים אֱלוֹ דְבָרִים עֲמָקִים הֵם עַד לְמָאֵד, וְאֵין כָּל דַּעַת וְדַעַת רְאוּיָה
לְסַבְּלָן. וְעַלֵּיהֶם אָמַר שְׁלֵמָה בְּחֻכְמָתוֹ דְּרַף מְשָׁל: "כְּבֹשֶׁת לְלִבּוֹשֶׁף" —
כֵּן אָמְרוּ חֲכָמִים בְּפִירוּשׁ מְשָׁל זֶה: דְבָרִים שְׁהֵן כְּבִשׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יִהְיוּ
לְלִבּוֹשֶׁף, כְּלוֹמֵר: לֵךְ לְבַדֵּךְ, וְאַל תְּדַרְשׁ אוֹתָם בְּרַבִּים;
וְעַלֵּיהֶם אָמַר: "יִהְיוּ לֵךְ לְבַדֵּךְ וְאֵין לְזָרִים אֲתָךְ";
וְעַלֵּיהֶם אָמַר: "דְּבִשׁ וְחָלֵב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ" —
כֵּן פָּרְשׁוּ חֲכָמִים הָרֵאשׁוֹנִים: דְבָרִים שְׁהֵן כְּדִבְשׁ וְחָלֵב, יִהְיוּ תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ.

פָּרָק שְׁלִישִׁי

א הגלגלים הם הנקראים שמים ורקיע וזבול וערבות,
והם תשעה גלגלים:

גלגל הקרוב ממנו הוא גלגל הירח.

והשני שלמעלה ממנו, הוא גלגל, שבו הכוכב הנקרא כוכב.

וגלגל שלישי שלמעלה ממנו, שבו נגה.

וגלגל רביעי, שבו חמה.

וגלגל חמישי, שבו מאדים.

וגלגל ששי, שבו כוכב צדק.

וגלגל שביעי, שבו שבתאי.

וגלגל שמיני, שבו שאר כל הכוכבים שנראים ברקיע.

וגלגל תשיעי, הוא גלגל החוזר בכל יום מן המזרח למערב, והוא המקיף
ומסבב את הכל.

וזה שתראה כל הכוכבים כאלו הם כלם בגלגל אחד, ואף-על-פי שיש בהן
זה למעלה מזה —

מפני שהגלגלים טהורים וזכים פזוכית וכספיר, לפיכך נראים הכוכבים
שבגלגל השמיני מתחת גלגל הראשון.

ב כל גלגל וגלגל משמונה הגלגלים שבהן הכוכבים נחלק לגלגלים הרבה,
זה למעלה מזה, כמו גלדי בצלים —

מהן גלגלים סובבים ממערב למזרח, ומהן סובבים ממזרח למערב, כמו
הגלגל התשיעי, החוזר ממזרח למערב.
וכלם אין ביניהם מקום פנוי.

ג כל הגלגלים אינן, לא קלים ולא כבדים, ואין להם, לא עין אדם ולא עין
שחר ולא שאר עינות.

וזה שאנו רואים אותם כעין התכלת — למראית העין בלבד הוא, לפי גבה
האור.

ובן אין להם, לא טעם ולא ריח, לפי שאין אלו המארעין מצויין אלא בגופות שלמטה מהן.

ד כל הגלגלים האלו המקיפין את העולם הן עגלין ככדור, והארץ תלויה באמצע.

ויש למקצת מן הכוכבים גלגלים קטנים, שהן קבועין בהן, ואין אותם הגלגלים מקיפין את הארץ, אלא גלגל קטן שאינו מקיף קבוע בגלגל הגדול המקיף.

ה מספר כל הגלגלים המקיפין את כל העולם — שמונה-עשר; ומספר הגלגלים הקטנים שאינן מקיפין — שמונה. וממהלך הכוכבים וידיעת שעור סביבתן בכל יום ובכל שעה, ומנטיותן מרוח דרום לרוח צפון ומרוח צפון לרוח דרום, ומגבהן מעל הארץ וקריבתן, יודע מספר כל אלו הגלגלים וצורת הליכתן ודרך הקפתן. וזו היא חכמת חשבון תקופות ומזלות, וספרים רבים חברו בהן חכמי יון.

ו גלגל התשיעי, שהוא מקיף את הכל, חלקוהו החכמים הקדמונים לשנים-עשר חלקים;

כל חלק וחלק העלו לו שם, על שם צורה זו שתראה בו מן הכוכבים שלמטה ממנו, שהם מכונים תחתיו, והם המזלות ששמותם:

טלה, שור, תאומים, סרטן, אריה, בתולה, מאזניים, עקרב, קשת, גדי, דלי, דגים.

ז גִּלְגַּל הַתְּשִׁיעִי עֲצְמוּ אֵין בּוֹ, לֹא חִלְקָה וְלֹא צוּרָה מִכָּל הַצּוּרוֹת הָאֵלוֹ וְלֹא כּוֹכַב;

אֲלֹא בְּחִבּוּר הַכּוֹכָבִים שֶׁבְּגִלְגַּל הַשְּׁמַיִנִי הוּא שִׁירָאָה בְּכּוֹכָבִים גְּדוֹלִים שְׁבוּ תְּבִנִית הַצּוּרוֹת הָאֵלוֹ אוֹ קְרוֹב מֵהֶן.

וְאֵלוֹ הַשְּׁנַיִם-עֶשֶׂר צוּרוֹת לֹא הָיוּ מְכֻוֹנוֹת כְּנֶגֶד אוֹתָן הַחִלְקִים אֲלֹא בְּזִמְן הַמַּבּוּל, שָׂאז הֶעֱלוּ לָהֶן שְׁמוֹת אֵלוֹ.

אֲבָל בְּזִמְן הַזֶּה כָּבֵר סָבְבוּ מַעֲט, לְפִי שֶׁכָּל הַכּוֹכָבִים שֶׁבְּגִלְגַּל שְׁמַיִנִי, כָּלֵם סוֹכְבִים, כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ, אֲלֹא שֶׁהֵן סוֹכְבִין בְּכִבְדוֹת; וְחִלַּק שִׁיתְּהֵלֶךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ כְּנֶגְדוֹ בְּיוֹם אֶחָד, יִלְךְ כְּנֶגְדוֹ כָּל כּוֹכַב מֵהֶן בְּקְרוֹב מִשְׁבָּעִים שָׁנָה.

ח כָּל הַכּוֹכָבִים הַנִּרְאִים, יֵשׁ מֵהֶם כּוֹכָבִים קְטַנִּים, שֶׁהָאָרֶץ גְּדוֹלָה מֵאֶחָד מֵהֶן.

וְיֵשׁ מֵהֶן כּוֹכָבִים גְּדוֹלִים, שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן גְּדוֹל מִן הָאָרֶץ כַּמָּה פְּעָמִים. וְהָאָרֶץ גְּדוֹלָה מִן הַיָּרֵחַ כְּמוֹ אַרְבָּעִים פְּעָמִים.

וְהַשֶּׁמֶשׁ גְּדוֹלָה מִן הָאָרֶץ כְּמוֹ מֵאָה וְשִׁבְעִים פְּעָמִים. נִמְצָא הַיָּרֵחַ — אֶחָד מִשְׁשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁמּוֹנֵה מְאוֹת מִן הַשֶּׁמֶשׁ בְּקְרוֹב. וְאֵין בְּכָל הַכּוֹכָבִים כּוֹכַב גְּדוֹל מִן הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא קָטָן מִכּוֹכַב שֶׁבְּגִלְגַּל הַשְּׁנַיִ.

ט כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַגִּלְגָּלִים כֻּלָּן, בְּעֲלֵי נַפֶּשׁ וְדַעָה וְהַשְּׁכָל הֵם, וְהֵם חַיִּים וְעוֹמְדִים וּמְכִירִין אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי גְדֻלוֹ וּלְפִי מַעֲלָתוֹ מִשְׁבָּחִים וּמְפָאָרִים לְיוֹצְרָם כְּמוֹ הַמַּלְאָכִים.

וְכֵשֶׁם שֶׁמְכִירִין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּף מְכִירִין אֶת עֲצָמָן, וּמְכִירִין אֶת הַמַּלְאָכִים שֶׁלְמַעַלָּה מֵהֶן.

וְדַעַת הַכּוֹכָבִים וְהַגִּלְגָּלִים מְעוּטָה מְדַעַת הַמַּלְאָכִים וְגְדוֹלָה מְדַעַת בְּנֵי-אָדָם.

י בָּרָא הָאֵל לְמִטָּה מִגִּלְגַּל הַיְרֵחַ גֶּלֶם אֶחָד, שְׂאִינוּ כְּגֶלֶם הַגִּלְגָּלִים.
וּבָרָא אַרְבַּע צוּרוֹת לְגֶלֶם זֶה, וְאֵינָן כְּצוּרַת הַגִּלְגָּלִים, וְנִקְבַּע כָּל צוּרָה וְצוּרָה
בְּמִקְצַת גֶּלֶם זֶה.

צוּרָה רֵאשׁוֹנָה — צוּרַת הָאֵשׁ, נִתְחַבְּרָה בְּמִקְצַת גֶּלֶם זֶה, וְנִהְיָה מְשֻׁנֵּיָהּן גּוּף
הָאֵשׁ.

וְצוּרָה שְׁנֵיָהּ — צוּרַת הָרוּחַ, נִתְחַבְּרָה בְּמִקְצַתּוֹ, וְנִהְיָה מְשֻׁנֵּיָהּן גּוּף הָרוּחַ.
וְצוּרָה שְׁלִישִׁית — צוּרַת הַמַּיִם, נִתְחַבְּרָה בְּמִקְצַתּוֹ, וְנִהְיָה מְשֻׁנֵּיָהֶם גּוּף
הַמַּיִם.

וְצוּרָה רְבִיעִית — צוּרַת הָאָרֶץ, נִתְחַבְּרָה בְּמִקְצַתּוֹ, וְנִהְיָה מְשֻׁנֵּיָהֶם גּוּף
הָאָרֶץ.

נִמְצָא לְמִטָּה מִן הָרְקִיעַ אַרְבַּעָה גּוּפֵינָן מְחֻלְקִין, זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְכָל אֶחָד
וְאֶחָד מִקִּיף אֶת שְׁלֹמֶטָה מִמֶּנּוּ מְכַל רִיחֹתָיו כְּמוֹ גִּלְגַּל.

הַגּוּף הָרֵאשׁוֹן, הַסְּמוּךְ לְגִלְגַּל הַיְרֵחַ, הוּא גּוּף הָאֵשׁ.

לְמִטָּה מִמֶּנּוּ — גּוּף הָרוּחַ.

לְמִטָּה מִמֶּנּוּ — גּוּף הַמַּיִם.

לְמִטָּה מִמֶּנּוּ — גּוּף הָאָרֶץ.

וְאֵין בֵּינֵיהֶם מְקוֹם פְּנוּי בְּלֹא גּוּף כָּלֵל.

יֵא אַרְבַּעָה גּוּפוֹת הָאֵלוֹ אֵינָם בְּעֲלֵי נַפְשׁ וְאֵינָם יוֹדְעִים וְלֹא מְכִירִים, אֲלֹא
כְּגוּפִים מְתִים.

וַיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם מְנֻהָג, שְׂאִינוּ יוֹדְעוּ, וְלֹא מְשִׁיגוּ, וְאֵינוּ יְכוּלִים
לְשַׁנּוֹתוֹ.

וְזֶה שְׂאֵמַר דָּוִד: "הִלְלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ תְּנִינִים וְכָל תְּהוֹמוֹת, אֲשֶׁר וּבְכָרֶד שָׁלַג
וְקִיטוֹר";

וּבְאֹר עֵינַי הַדְּבָרִים: הִלְלוּהוּ בְּנֵי-אָדָם מִגְּבוּרוֹתָיו, שְׁתִּרְאוּ בְּאֵשׁ וּבְכָרֶד
וּבְשָׁאֵר בְּרוּאִים שְׁתִּרְאוּ לְמִטָּה מִן הָרְקִיעַ, שְׁגִבּוֹרְתָם תָּמִיד נִפְרַת לְקִטָּן
וּלְגָדוֹל.

פָּרֶק רְבִיעִי

א אַרְבָּעָה גּוֹפִים הֵלְלוּ, שֶׁהֵם אֵשׁ וְרוּחַ וּמִים וָאָרֶץ, הֵם יְסוּדוֹת כָּל הַנְּבִרָאִים לְמִטָּה מִן הַרְקִיעַ.

וְכֹל שִׁיְהִי מֵאֲדָם וּמִבְּהֵמָה וְעוֹף וְרֶמֶשׂ וְדָג וְצִמָּח וּמִתְּכַת וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמִרְגְּלִיּוֹת, וְשָׂר אֲבָנֵי בְנֵי־ן, וְהָרִים וְגוֹשֵׁי עֶפֶר — הַכֹּל גִּלְמָן מִחֶבֶר מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת הֵלְלוּ.

נִמְצְאוּ כָּל הַגּוֹפִים שְׁלֵמִטָּה מִן הַרְקִיעַ, חוּץ מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת הָאֱלוֹ, מִחֶבְרִים מִגְּלָם וְצוּרָה,

וְגִלְמָן שְׁלֵהֶם מִחֶבֶר מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת הָאֱלוֹ.

אֲבָל כָּל אֶחָד מֵאַרְבָּעָה הַיְסוּדוֹת אֵינוֹ מִחֶבֶר אֶלָּא מִגְּלָם וְצוּרָה בְּלִבָּד.

ב דֶּרֶךְ הָאֵשׁ וְהָרוּחַ לְהִיּוֹת מִהֲלָכְכֶם מִמִּטָּה, מִטְּבוֹר הָאָרֶץ, לְמַעְלָה כְּלַפֵּי הַרְקִיעַ.

וְדֶרֶךְ הַמַּיִם וְהָאָרֶץ לְהִיּוֹת מִהֲלָכְכֶם מִתַּחַת הַרְקִיעַ לְמִטָּה עַד לְאַמְצַע; שְׁאַמְצַע הַרְקִיעַ הוּא הַמִּטָּה שְׁאֵין לְמִטָּה מִמֶּנּוּ.

וְאֵין הַלוֹכִם, לֹא כְּדַעְתָּם וְלֹא כְּחַפְצָם, אֶלָּא מִנְהֵג שְׁנֹקְבַע בְּהֵן וְטֹבַע שְׁנֹטְבַע בְּהֵן.

טֹבַע הָאֵשׁ — חֵם וְיָבֵשׁ, וְהוּא קָל מִכָּלֶם.

וְהָרוּחַ — חֵם וְלַח.

וְהַמַּיִם — קָרִים וְלַחִים.

וְהָאָרֶץ — יְבֵשָׁה וְקָרָה,

וְהִיא כְּבֹדָה מִכָּלֶם, וְהַמַּיִם קָלִים מִמֶּנָּה, לְפִיכָף נִמְצְאִים לְמַעְלָה עַל הָאָרֶץ.

וְהָרוּחַ קָל מִן הַמַּיִם, לְפִיכָף הוּא מְרַחֵף עַל־פְּנֵי הַמַּיִם.

וְהָאֵשׁ קָל מִן הָרוּחַ.

וּמִפְּנֵי שֶׁהֵם יְסוּדוֹת לְכָל גּוֹפִים שֶׁתַּחַת הַרְקִיעַ, יִמְצָא כָּל גּוֹף וְגוֹף מֵאֲדָם

וּבְהֵמָה וְחַיָּה וְעוֹף וְדָג וְצִמָּח וּמִתְּכַת וְאֲבָן, גִּלְמוֹ מִחֶבֶר מֵאֵשׁ וְרוּחַ וּמִים וְעֶפֶר.

וְאַרְבָּעֵתָן יִתְעַרְבוּ בְּיַחַד, וְיִשְׁתַּנּוּ כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּעַת הָעָרוּב, עַד שִׁיִּמְצָא

הַמִּחֶבֶר מֵאַרְבָּעֵתָן אֵינוֹ דוֹמָה לְאֶחָד מֵהֶן כִּשְׁהוּא לְבָדוּ.

ואין במערב מהן אפלו חלק אחד שהוא אש בפני עצמו או מים בפני עצמן או ארץ בפני עצמה או רוח בפני עצמה, אלא הכל נשתנו ונעשו גוף אחד. וכל גוף וגוף המחבר מארבעתן, ימצא בו קר וחם, לח ויבש כאחד. אבל יש מהם גופים, שיהיה בהם חזקה מיסוד האש, כמו בעלי נפש חיה, לפיכך יראה בהם החם יתר.

ויש מהן גופין שיהיה בהן חזקה מיסוד הארץ, כמו האבנים, לפיכך יראה בהם היבש הרבה.

ויש מהן גופין, שיהיה בהם חזקה מיסוד המים, לפיכך יראה בהם הלח יתר.

ועל הדרך הזה ימצא גוף חם יתר מגוף אחר חם, וגוף יבש יתר מגוף אחר יבש;

וכן ימצאו גופים, שיראה בהן הקר בלבד,

וגופים יראה בהן הלח בלבד,

וגופים יראה בהן הקר והיבש כאחד בשוה,

או הקר והלח כאחד בשוה, או החם והיבש כאחד בשוה, או החם והלח

כאחד בשוה —

לפי רב היסוד שהיה בעקר התערובת, יראה מעשה אותו היסוד וטבעו בגוף המערב.

ג וכל המחבר מארבעה יסודות אלו הוא נפרד בסוף:

יש שהוא נפרד לאחר ימים אחדים, ויש שהוא נפרד לאחר שנים רבות.

וכל שנתחבר מהם, אי אפשר שלא יפרד להן.

אפלו הזהב והאדם אי אפשר שלא יפסד ויחזור ליסודותיו, וישוב מקצתו

לאש ומקצתו למים ומקצתו לרוח ומקצתו לארץ.

ד הואיל וכל הנפסד יפרד ליסודות אלו — למה נאמר לאדם: "ואל עפר

תשוב" ? לפי שרב בנינו מן העפר.

ולא כל הנפסד כשיפסד מיד יחזר לארבעה היסודות, אלא יפסד ויחזר
לדבר אחר, ודבר אחר לדבר אחר, וסוף הדברים יחזר ליסודות;
ונמצאו כל הדברים חוזרין חלילה.
ה ארבעה יסודות האלו משתנים זה לזה תמיד בכל יום ובכל שעה,
מקצתן, לא כל גופן.

פיצד? מקצת הארץ הקרובה מן המים משתנית ומתפוררת ונעשית מים.
וכן מקצת המים הסמוכים לרוח משתנין ומתמסמסין והיון רוח.
וכן הרוח, מקצתו הסמוף לאש משתנה ומתחולל ונעשה אש.
וכן האש, מקצתה הסמוף לרוח מתחולל, משתנה ומתפנס ונעשה רוח.
וכן הרוח, מקצתו הסמוף למים משתנה ומתפנס ונעשה מים.
וכן המים, מקצתו הסמוף לארץ משתנה ומתפנס ונעשה ארץ.
ושנוי זה — מעט מעט, ולפי ארץ הימים.

ואין כל היסוד משתנה, עד שיעשה כל המים רוח או כל הרוח אש, שאי
אפשר שיבטל אחד מן היסודות הארבעה;

אלא מקצת ישתנה מאש לרוח, ומקצת ישתנה מרוח לאש, וכן בין כל אחד
וחברו ימצא השנוי בין ארבעתן, וחוזרות חלילה לעולם.

ו ושנוי זה יהיה בסביבת הגלגל, ומסביבתו יתחברו ארבעתן ויהיה מהן
שאר גלמי בני-אדם ונפש חיה, צמח ואבן ומתכת.
והאל נותן לכל גלם וגלם צורה ראויה לו, על-ידי מלאך העשירי, שהיא
הצורה הנקראת 'אישים'.

ז לעולם אין אמה רואה גלם בלא צורה או צורה בלא גלם,
אלא לב האדם הוא שמחלק גוף הנמצא בדעתו, ויודע שהוא מחבר מגלם
וצורה;

וְיִוָדַע שֵׁשׁ שָׁם גּוֹפִים שְׁגֻלָּמָם מִחֶבֶר מֵאַרְבַּעַת הַיְסוּדוֹת, וְגוֹפִים שְׁגֻלָּמָם פְּשוּט וְאִינוּ מִחֶבֶר רַק מִגֶּלֶם אֶחָד.
וְהַצּוּרוֹת שְׁאִין לָהֶם גֶּלֶם אִינָן נִרְאִין לְעֵין, אֶלָּא בְּעֵין הַלֵּב הֵן יְדוּעֵין, כְּמוֹ שִׁדְעָנוּ אֲדוֹן הַכֹּל בְּלֹא רְאִית עֵין.

ח נֶפֶשׁ כָּל בְּשׂוֹר הִיא צוּרְתוֹ שְׁנַתָּן לוֹ הָאֵל; וְהַדְּעַת הַיְתֵרָה הַמְּצוּיָה בְּנֶפֶשׁוֹ שֶׁל אָדָם, הִיא צוּרְת הָאָדָם הַשְּׁלֵם בְּדַעְתּוֹ.
וְעַל צוּרָה זֹאת נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה: "נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ", כְּלוֹמֵר, שְׁתִּהְיֶה לוֹ צוּרָה הַיּוֹדֵעַת וּמְשַׁנֵּת הַדְּעוֹת שְׁאִין לָהֶם גֶּלֶם, כְּמוֹ הַמְּלֵאכִים, שֶׁהֵם צוּרָה בְּלֹא גֶלֶם, עַד שִׁדְמָה לָהֶן.
וְאִינוּ אוֹמֵר עַל צוּרָה זֹאת הַנִּפְרָת לְעֵינֵינוּ, שֶׁהִיא הַפֶּה וְהַחֹטֶם וְהַלְּסָתוֹת וְשָׂאֵר רֶשֶׁם הַגּוּף, שֶׁזֶה 'תֵּאֲר' שְׁמָה;
וְאִינָה הַנֶּפֶשׁ הַמְּצוּיָה לְכָל נֶפֶשׁ חַיָּה, שְׁבָה אוֹכֵל וְשׂוֹתָה וּמוֹלִיד וּמִרְגִּישׁ וּמְהַרְהֵר;

אֶלָּא הַדְּעַת, שֶׁהִיא צוּרְת הַנֶּפֶשׁ, וּבְצוּרְת הַנֶּפֶשׁ הַכְּתוּב מְדַבֵּר: "בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ".

וּפְעָמִים רַבּוֹת תִּקְרָא זֹאת הַצּוּרָה נֶפֶשׁ וְרוּחַ.
וְלִפְיֶכֶף צָרִיף לְהַזְהִיר בְּשִׁמוּתָן, שֶׁלֹּא יִטְעֶה אָדָם בָּהֶן,
וְכָל שֵׁם וְשֵׁם יִלְמַד מֵעַנְיָנוּ.

ט אִין צוּרְת הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מִחֶבֶרֶת מִן הַיְסוּדוֹת כְּדִי שְׁתִּפְרַד לָהֶם, וְאִינָה מִכַּח הַנִּשְׁמָה עַד שְׁתִּהְיֶה צָרִיכָה לְנִשְׁמָה, כְּמוֹ שֶׁהַנִּשְׁמָה צָרִיכָה לַגּוּף;
אֶלָּא מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם הִיא.
לְפִיכֶף כְּשִׁיפְרַד הַגֶּלֶם, שֶׁהוּא מִחֶבֶר מִן הַיְסוּדוֹת, וְתֵאֲבֹד הַנִּשְׁמָה, מִפְּנֵי שְׁאִינָה מְצוּיָה אֶלָּא עִם הַגּוּף, וְצָרִיכָה לַגּוּף בְּכָל מַעֲשֵׂיָהּ — לֹא תִפְרַת הַצּוּרָה הַזֹּאת,

לפי שאינה צריכה לנשמה במעשיה, אלא יודעת ומשגת הדעות הפרודות
מן הגלמים, ויודעת בורא הכל ועומדת לעולם ולעולמי עולמים.
הוא שאמר שלמה בחקמתו: "וישב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב
אל האלהים אשר נתנה".

י כל הדברים האלו שדברנו בענין זה, כמר מדלי הם ודברים עמקים הם;
אבל אינם פענן עמק פרק ראשון ושני.
ובאור כל אלו הדברים שבפרק שלישי ורביעי, הוא הנקרא מעשה
בראשית.
וכך צוו החכמים הראשונים — שאין דורשין בדברים האלו פרבים, אלא
לאדם אחד מודיעין דברים אלו ומלמדן אותן.

יא ומה בין ענין מעשה מרכבה לענין מעשה בראשית?
שענין מעשה מרכבה, אפלו לאחד אין דורשים בו, אלא-אם-כן היה חכם
ומבין מדעתו, מוסרין לו ראשי הפרקים;
וענין מעשה בראשית מלמדן אותו ליחיד אף-על-פי שאינו מבין אותו
מדעתו, ומודיעים אותו כל מה שיכול לידע מדברים אלו.
ולמה אין מלמדן אותו לרבים?
לפי שאין כל אדם יש לו דעת רחבה להשיג פרוש ובאור כל הדברים על
ברן.

יב בזמן שאדם מתבונן בדברים האלו, ומפיר כל הפרואים ממלאך וגלגל
ואדם כיוצא בו, ויראה חקמתו של הקדוש-ברוך-הוא בכל היצורים וכל
הפרואים — מוסיף אהבה למקום, ותצמא נפשו ויכמה בשרו לאהב
המקום ברוך הוא,

וַיִּירָא וַיִּפְחַד מִשְׁפִּלּוּתוֹ וְדִלּוּתוֹ וְקִלּוּתוֹ, כְּשִׁיעָרֶיךָ עֲצָמוּ לְאַחַד מֵהַגּוֹפּוֹת
הַקְּדוּשִׁים הַגְּדוֹלִים;
וְכַל־שִׁכְן לְאַחַת מֵהַצּוּרוֹת הַטְּהוֹרוֹת, הַנִּפְרָדוֹת מִן הַגְּלָמִים, שְׁלֹא נִתְחַבְּרוּ
בְּגִלְמֵם כָּלֵל;
וַיִּמְצָא עֲצָמוֹ שֶׁהוּא כְּכֹלִי מְלֵא בּוֹשָׁה וּכְלֵמָה, רִיק וְחֹסֵר.

יג וְעַנִּינִי אַרְבָּעָה פְּרָקִים אֱלוֹ שִׁבְחָמֶשׁ מִצּוֹת הָאֱלוֹ, הֵם שְׁחַכְמִים הָרֵאשׁוֹנִים
קוֹרְאִין אוֹתוֹ 'פְּרָדִס', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ: אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ לְפְרָדִס;
וְאַף־עַל־פִּי שְׁגָדוּלֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ וְחַכְמִים גְּדוֹלִים הָיוּ, לֹא כָלָם הָיָה בָהֶן כַּח
לִידַע וּלְהַשִּׁיג כָּל הַדְּבָרִים עַל בְּרִיָּן.
וְאֲנִי אוֹמֵר, שֶׁאֵין רְאוּי לְטִיֵּל בְּפְרָדִס, אֲלֵא מִי שֶׁנִּתְמַלֵּא כְּרִסּוֹ לְחֵם וּבְשׂוֹר;
וּלְחֵם וּבְשׂוֹר הוּא — לִידַע הָאֲסוּר וְהַמְּתָר, וְכִיּוֹצֵא בָהֶם מִשְׁאֵר הַמִּצְוֹת.

וְאַף־עַל־פִּי שְׁדַבְּרִים אֱלוֹ 'דְּבַר קָטָן' קָרְאוּ אוֹתָן חַכְמִים, שֶׁהֵרִי אָמְרוּ
חַכְמִים: דְּבַר גְּדוֹל — מַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה, וְדְבַר קָטָן — הַיּוֹת דְּאֲבִי וְרַבָּא;
אַף־עַל־פִּי־כֵן רְאוּיִן הֵן לְהַקְדִּימָן,
שֶׁהֵן מִיִּשְׁכִּין דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם תַּחֲלָה;
וְעוֹד, שֶׁהֵם הַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהַשְּׁפִיעַ הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְיִשׁוּב הָעוֹלָם
הַזֶּה, בְּדִי לְנַחַל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא,
וְאַפְשָׁר שֶׁיִּדְעֵם הַכֹּל, קָטָן וְגְדוֹל, אִישׁ וְאִשָּׁה, בַּעַל לֵב רַחֵב וּבַעַל לֵב קָצָר.